

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้บทบาทผู้เรียนและรูปแบบการเรียนรู้ได้เปลี่ยนแปลงไป คือผู้เรียนต้องคิดเอง ทำเอง วิเคราะห์เอง โดยผู้เรียนจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่ช่วยเอื้อประโยชน์ให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะทำให้ตนเองก้าวทันโลกแห่งเทคโนโลยีและสังคมแห่งการเรียนรู้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548, น.141) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าโรงเรียน และสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้มุ่งสู่การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และมีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนสามารถแสวงหาความรู้ได้ในทุกเนื้อหาตามที่ต้องการ ด้วยปัจจุบันการเข้าใช้งานระบบอินเทอร์เน็ตมีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อุปกรณ์ในการใช้งานระบบอินเทอร์เน็ต เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ สมาร์ทโฟน มีราคาถูกลง จึงทำให้มีจำนวนปริมาณผู้เข้าใช้งานในระบบอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เรียนจึงสามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น (อำนาจ เดชชัยศรี, 2553, น. 77) ประกอบกับในระบบอินเทอร์เน็ตมีสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต ซึ่งสื่อเหล่านี้เป็นสิ่งจูงใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเข้าไปใช้งานเป็นจำนวนมาก (Wright, M. 2008, p.7) โดยสื่อเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นเว็บไซต์สังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้เป็นผู้สื่อสารหรือเขียนเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่ผู้ใช้เขียนขึ้นเองหรือทำขึ้นเอง หรือพบจากสื่ออื่น ๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนผ่านทางเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ให้บริการบนโลกออนไลน์ และผู้ใช้แต่ละคนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ผ่านทางเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นๆ เช่น พูดคุย แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ Facebook, Twitter, Youtube และ Weblog เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะมีข้อดีหลายประการ คือ เป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อมที่ผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลความรู้ในสิ่งที่สนใจร่วมกัน ประหยัดค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่น สะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตัวเอง เช่น งานเขียน รูปภาพ วิดีโอต่างๆ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้ามารับชมและแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้ แต่สื่อออนไลน์ก็ยังมีข้อเสีย เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์ เหล่านี้จะต้องรู้และเข้าใจ ที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และเกิดประโยชน์ที่แท้จริง โดยเฉพาะผู้เรียนที่ยังเป็นเด็กในวัยเรียนมีการใช้เวลากับการสื่อสารกับกลุ่มเพื่อนผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์นานเกินไปซึ่งจะทำให้เป็นการใช้เวลาไม่เกิดประโยชน์ ตลอดจนผู้เรียนยังไม่รู้จักการป้องกันตนเองจากภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์

ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะอบรม สั่งสอน และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องในสื่อสังคมออนไลน์ และนำเอาข้อดีของสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้พวกเขาสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นหากครูผู้สอนยังยึดกับการสอนตามหลักสูตรที่มีการกำหนดไว้และไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ก้าวทันกับเทคโนโลยีด้วยแล้ว นักเรียนก็อาจจะได้รับความรู้ที่ไม่ทันสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนในการศึกษาในปัจจุบัน เพราะเป็นเทคโนโลยีที่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การที่ครูผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อออนไลน์ได้นั้น จะต้องอาศัยทักษะ ความรู้ความชำนาญ ครูผู้สอนจึงควรมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเพิ่มความรู้ความชำนาญ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งสื่อที่ใช้ในการอบรมก็เป็นสื่อที่มีคุณภาพและมีคุณค่า โดยเฉพาะชุดฝึกอบรมสามารถใช้เป็นสื่อในการดำเนินการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะชุดฝึกอบรมได้ถูกออกแบบมาอย่างมีระบบ โดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2549, น.105) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมไว้ 4 ส่วนคือ

1. คู่มือและแบบฝึกปฏิบัติ สำหรับวิทยากรผู้ทำหน้าที่ฝึกอบรม และ ผู้รับการฝึกอบรม ที่ต้องเรียนจากชุดฝึกอบรม
2. คำสั่ง หรือ การมอบงานเพื่อกำหนดแนวทางในการฝึกอบรมให้แก่ผู้รับการอบรม
3. เนื้อหาสาระ อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสม กิจกรรมการฝึกอบรมทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคล
4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด หรือกิจกรรมระหว่างฝึกอบรมและผลการเรียนรู้ในรูปของแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน ส่วนประกอบทั้งหมดจะถูกจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการใช้งาน

จากองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมที่มีการออกแบบมาอย่างมีระบบ ประกอบมีสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีความประสงค์จะนำชุดฝึกอบรมไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนแก่พนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติการสอนให้กับนักเรียนตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการสอบถามครูจำนวน 222 คน เกี่ยวกับความต้องการในการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้เพื่อการเรียนการสอน ผลการสอบถามพบว่ามีครูจำนวน 214 คน ที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน ดังนั้นหาก พนักงานครูมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะทำให้สอนนักเรียนทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นการประสานงานและการสร้าง

เครือข่าย รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักกับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของศูนย์วิจัยพัฒนา นครสวรรค์ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการจะทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครู ในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ต้องการอบรมเพื่อให้ผู้สอน ได้มีความรู้เกี่ยวกับการนำสื่อสังคมออนไลน์ ไปจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาความต้องการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์
- (2) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์
- (3) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์

3. สมมติฐานของการวิจัย

- (1) ชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ
- (2) ครูที่ฝึกอบรมกับชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนฝึกอบรม

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยและพัฒนา

4.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ มีจำนวน 365 คน ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2559

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น

- (1) ตัวแปรต้น คือ การใช้ชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์
- (2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์การอบรมจากชุดฝึกอบรมและความพึงพอใจจากการอบรม

4.4 เนื้อหาในการวิจัย ชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้
หน่วยที่ 1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

- เรื่องที่ 1.1 ความหมายและความเป็นมาของสื่อสังคมออนไลน์
- เรื่องที่ 1.2 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์
- เรื่องที่ 1.3 สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน
- เรื่องที่ 1.4 ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์
- หน่วยที่ 2. การใช้ Facebook เพื่อการเรียนการสอน
 - เรื่องที่ 2.1 ความหมายและความเป็นมาของ Facebook
 - เรื่องที่ 2.2 การประยุกต์ใช้ Facebook เพื่อการเรียนการสอน
 - 2.2.1 การใช้งาน Facebook เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
 - 2.2.1 การใช้งาน Facebook เพื่อพัฒนาผู้เรียน
 - 2.2.3 แนวทางสำหรับครูผู้สอนในการใช้ Facebook
 - เรื่องที่ 2.3 ประโยชน์การใช้ Facebook เพื่อการเรียนการสอน
 - เรื่องที่ 2.4 ขั้นตอนการใช้งาน Facebook เพื่อการเรียนการสอน
- หน่วยที่ 3 การใช้ Google Apps เพื่อการเรียนการสอน
 - เรื่องที่ 3.1 ความหมายและความเป็นมาของ Google Apps
 - เรื่องที่ 3.2 ประโยชน์ของการใช้ Google Apps เพื่อการเรียนการสอน
 - เรื่องที่ 3.3 ชุดเครื่องมือของ Google Apps เพื่อการเรียนการสอน
- หน่วยที่ 4 ขั้นตอนการใช้งาน Google Apps เพื่อการเรียนการสอน
 - เรื่องที่ 4.1 การใช้งาน Gmail เบื้องต้น
 - เรื่องที่ 4.2 การใช้งาน Google Drive
 - เรื่องที่ 4.3 การใช้งาน Google Docs
 - เรื่องที่ 4.4 การใช้งาน Google Sheets
 - เรื่องที่ 4.5 การใช้งาน Google Slide
 - เรื่องที่ 4.6 การใช้งาน Google Calendar

5. นิยามศัพท์

5.1 ความต้องการฝึกอบรม หมายถึง ความปรารถนาเกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อการเรียนการสอนของพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์ โดยประเด็นความต้องการครอบคลุม (1) ความต้องการใช้งานประเภทของสื่อออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน ได้แก่ Google Apps, Facebook และ Line (2) ระยะเวลาที่ต้องการอบรม และ (3) ช่วงเวลาที่ต้องการฝึกอบรม

5.2 การพัฒนาชุดฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการในการสร้างชุดฝึกอบรมพนักงานครู เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการเริ่มจาก การศึกษาความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม สร้างหลักสูตรฝึกอบรม การทดลองใช้หลักสูตรโดยมีการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีคุณภาพ

5.3 ชุดฝึกอบรม หมายถึง สื่อประสมที่มีการจัดระบบการนำเสนอเนื้อหา และสื่ออย่างเป็นระบบ และขั้นตอนที่เหมาะสม มีการกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ และการใช้สื่อการฝึกอบรมอย่างเป็นลำดับ ชุดฝึกอบรมประกอบด้วย (1) คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม (2) เนื้อหาสาระเรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน นำเสนอเนื้อหาโดยใช้ประมวลสาระ สไลด์คอมพิวเตอร์ประกอบคำบรรยาย และการฝึกปฏิบัติ (3) แบบฝึกปฏิบัติ และ (4) การประเมิน คือ การประเมินก่อน ระหว่าง และหลังฝึกอบรม

5.4 สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อที่ใช้ในการสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อดิจิทัลที่ถูกรวบรวมมาสำหรับกลุ่มคนที่มีความสนใจในด้านเดียวกันเพื่อใช้ในการเผยแพร่หรือแบ่งปันเนื้อหา รูปภาพ วิดีโอ เพื่อให้เพื่อนหรือกลุ่มคนที่มีความสนใจตรงกันได้เข้ามาพูดคุยหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน

5.5 สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน หมายถึง เนื้อหาที่ใช้ประกอบในชุดฝึกอบรม โดยเนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรม เป็นเนื้อหาที่ได้มาจากความต้องการ

5.6 ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรม หมายถึง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมของพนักงานครู โดยการเปรียบเทียบความต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม ของพนักงานครูที่เข้าอบรมกับชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์

5.7 เกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด 80/80 หมายถึง คุณภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้มาจากกระบวนการและผลลัพธ์ มีค่าร้อยละ 80 ตัวแรก คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) คิดเป็น ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างฝึกอบรมในแบบฝึกปฏิบัติ ค่าร้อยละ 80 ตัวหลัง คือ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังฝึกอบรม เกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพที่ยอมรับได้ คือ เท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไม่เกิน 2.5% และต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิน 2.5%

5.7 ความพึงพอใจของพนักงานครู หมายถึง ระดับความชอบของพนักงานครูที่มีต่อชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์

5.8 พนักงานครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2559

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ครู มีความรู้และสามารถนำสื่อสังคมออนไลน์เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน
2. ครู โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา มีชุดฝึกอบรม เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ